ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

Рік VI. Квітень 1959 Ч. 4 (56

НАША ПОШТА

Маруся Миколенко з Гемтремку, Міш., пише:

Дорога „Веселко"! Я дуже тішуся, як приходить до мене журналик. Дуже люблю читати різні казки, оповідання і вірші. В грудневому числі „Веселки" дуже сподобалося мені оповідання про св. Миколая. Також дуже люблю читати історичну казку „Богута-Багатир".

Я маю дев'ять років, ходжу до четвертої кляси школи українознавства, а в американській школі вчуся в третій клясі. Крім того беру приватні лекції гри на скрипці і вже граю в шкільній оркестрі.

До побачення, „Веселко!"

Відповідь Редакції:

Дорога Марусю! Тішить нас дуже, що Тобі наш журнал подобається. Бажаємо Тобі успіхів у праці в американській школі, на курсах українознавства й на лекціях музики. Твій гарний лист свідчить, що Ти старанно вивчаєш українську мову. Щирий привіт!

***

А тепер лист ще від одної Марусі — Кукіль з Гартфорду, Конн.:

До Редакції „Веселки". З початком 1959 року я хочу розв'язувати загадки з „Веселки". Журналик передплачує для мене мій дідо Михайло Кузьма. „Веселка" мені дуже подобається і я радо читаю її не тільки собі, але й своїй сестричці Вірочці, яка має чотири рочки й дуже любить слухати казки й віршики. Я маю 10 років і ходжу до української школи й до Пласту.

Щиро здоровлю!

Відповідь Редакції: Дорога Марусю! Пробуй розв'язувати загадки, може отримаєш книжкову нагороду. Добре, що ходиш до школи українознавства й належиш до Пласту. Це — обов'язок кожної української дитини. Вітай свою сестричку Вірочку, яка так дуже любить слухати казки й віршики з „Веселки". Як Вірочка підросте, напевно стане сама читати журналик. Бажаємо Тобі успіхів у праці!

***

РОЗГАДАЙМО!

1. ЩО ЦЕ?

а. Старий дід, півтораста літ,
Снігу напустив і мости замостив,
А молодиця прийшла
І мости розвела.

б. Що має вуха, але не чує?

в. Від подуву трясеться, та втримує на собі великі тягарі.

***

2. ЗАГАДКА — НЕДОМОВКА

Зубки гострі,
Шилом хвостик,
Нишком ходить,
Людям шкодить —
Чути, коли тиша,
Як скрегоче . . . .

3. РЕБУСИК

Уклав Зенон Івасиків

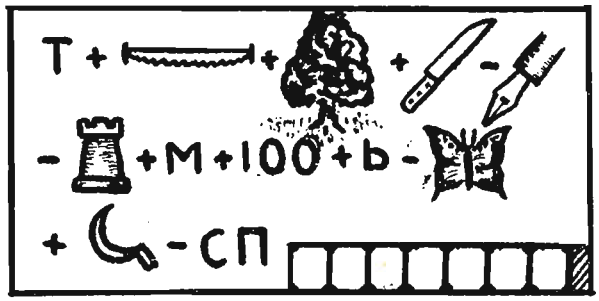

***

Вислід конкурсу й льосування нагород за правильні розгадки буде проголошений у числі „Веселки" за травень 1959 р.

Наступний конкурс і льосування нагород відбудеться в половині липня, а вислід буде проголошений у числі „Веселки" за серпень ц. р. Хто хоче взяти участь у конкурсі, мусить надіслати правильні розгадки з чисел „Веселки" за квітень, травень і червень. Останній реченець надіслання розгадок — 10-го липня ц. р.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Всіх передплатників „Веселки", які залягають з передплатою, просимо негайно вирівняти свою заборгованість, інакше прийдеться стримати їм висилку журналу.

ВЕСЕЛКА
THE RAINBOW
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Е. Козака. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

Copyright by "Svoboda" 1959. All rights reserved.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $ 4.00 per year.
Second Class Postage paid at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці: П. Холодний — Весна.

Микола Погідний

ЩАСЛИВА ЗУСТРІЧ

(До ілюстрації П. Холодного на обкладинці)

З дерев'яного вулика вилетіла маленька бджілка. Летіла, бриніла, але якось важко, томливо, сумовито. Ще холодком подувало, ще зимою лякало. Летить бджілка й дивиться, а перед нею не то царівна, не то князівна, та така гарна на вроду, що бджілка сіла на листочок і задивилась.

Князівна усміхнулась і каже: — Будь щаслива, моя бджілко! Чого ти сумуєш, чого горюєш? Скажи, чого тобі треба?

— Тепла хочу, — відповідає бджілка. — Маю великі обов'язки. Мій господар-пасічник випустив мене з вулика, поблагословив іконкою і сказав: „Іди, гуляй і солодкий медок мені збирай!" А я не маю сили, до праці нездатна, бо голодна й холодна . . .

Тоді князівна нахилилась над бджілкою, пальчиком її діткнулася і дивним дихом на неї подула. І бджілка від того подиху наче повеселішала: крильцями замахала, вусиками заграла і дивується, що воно таке. Князівні це сподобалось, і вона знову спитала:

— Скажи, бджілко, чого ти ще хочеш?

— Хочу силу мати всі поля облітати! — відповіла бджілка.

— Гаразд! — промовила князівна. Підняла рученьки вгору, тричі махнула, хмари розігнала, і зразу блиснуло ясне сонечко. А бджілка так утішилась, що враз крильцями заграла й почала довкруги князівни кружляти, бджоляну пісню співати.

Князівна здогадалась, що бджілка ще чогось собі бажає, тож питає:

— Чого тобі ще треба, моя люба бджілко?

— Нічого більше не хочу, тільки цвіту. У цвіті запах прекрасний, в ньому медок солодкий, запашний.

Князівна головоньку схилила і свою білу ручку до землі приклала. І зараз скоїлось не чудо, а диво: розкішним цвітом всю землю укрило. І все заграло всілякими барвами, кучерявими листками, дрібними пелюстками. А бджілка, як це все побачила, з радости затремтіла, крильцями забриніла і запитала:

— Скажи мені, хто ти — царівна чи князівна? Хто ти, така вродлива? Хто ти, така добра, що стала в пригоді немічній бджілці?

Князівна чарівно усміхнулась, до сонечка свої оченята підняла і сказала:

— Я — Весна!

Як бджілка це почула, то з радости за голод забула. Вона крилонька свої підняла, підлетіла вгору назустріч сонечку та й заспівала:

— Гей, Весна-князівна з нами —
Вже минувся холодок!
Світ замаєний квітками,
Буде знов смачний медок!

ЦАР СОЛОМОН І КВІТИ

Цар Соломон і цариця Шеба були дуже мудрі. Одного разу цариця, щоб випробувати мудрість Соломона, принесла два вінки: один із правдивих квітів, а другий — із штучних. Штучні квіти були так уміло зроблені, що ніхто з царського двору, навіть сам цар, не міг відрізнити їх від природних квітів.

Після кількох хвилин роздуму цар побачив, що через відчинені в палаці вікна пролітають бджоли. Вони весело дзижчали та кружляли довкола, і раптом посідали на одному з квітів. Кілька хвилин ласували солодким соком із квітів, а потім полетіли геть, не звернувши уваги на другий вінок.

— Вінок, на якому сідали бджоли, зроблений із правдивих квітів, — сказав цар.

Отже, й цим разом Соломон довів свою мудрість.

Подав *М. Щ.*

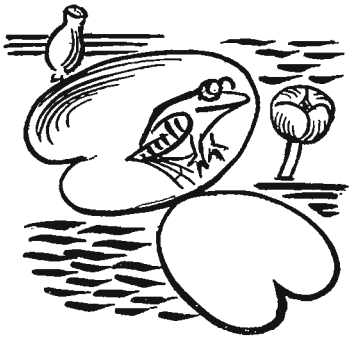

Леонид Полтава Ілюстрації *Е. Козака*

КАЗКА ПРО ЧАРОДІЯ-ЛИХОДІЯ ІВАСИКА-КОЗАЧКА І ЧОРНЕ МОРЕ

I

Жив на світі Чародій,
Чародій-Лиходій:
Мав він тридцять три лиця
І міняв їх без кінця.

То потворою з'являвся,
То в дорогу обертався,
То у камінь, то у ліс . . .
А нещастя всюди ніс:
Дихав димом, дихав жаром,
Все палив, немов пожаром!

Звідки він сюди прийшов?
Що згубив і що знайшов?
Де блукав і де ходив?
Для яких з'явився див?

Ні, того ніхто не знав,
З ляку навіть не питав!

Та людина і звірина,
І рибина, і пташина,
І найменша комашина —
Всі бажали, щоб загинув
Той могутній Чародій,
Осоружний Лиходій!

Але як же воювати
З Лиходієм-супостатом?
Він, як тільки де з'являвся,
Раптом в хмару обертався,
То в змію, то у шлях,
То в бур'ян, що на полях,
І усюди дихав жаром,
Все палив, немов пожаром.

Обернувшися у змія,
Він напав на город Київ!

Ясне сонце потемніло,
Світле небо похмурніло,
Знявся вітер-буревій.
— Що там сталось? Хто це?
— Змій!

Глянули кияни вгору,
А вгорі летить потвора:
Чорні тридцять три крила,
Вуха, наче у осла,
Очі, ніби ліхтарі,
Ще й колючі пазурі!

Як дихнула димом-жаром,
Узялося все пожаром!

Вдарили кияни в дзвони,
Війська вислали загони;
Стріли свиснули угору,
Уп'ялися у потвору:
Змій підняв страшенний крик —
І зник!

Військо кинулось за ним,
Та зустріло . . . тільки дим!
Перед військом серед нив
Чародій лице змінив!

Не страшна вона, війна,
Але з ким? — Ніхто не зна.

Аж за Львовом чули крик . . .
Пролунав . . .
І зник . . .

Довго в полі військо ждало,
Аж уже й сивіти стало:
Лиходій пропав та й край,
Хоч шукай, хоч не шукай!

Важко ворога здолати,
Як несила упізнати:
Мав він тридцять три лиця
І міняв їх без кінця!

II

А за Києвом в той час
(Може й знає хто із вас?),
Там, де хатка й вітрячок,
Жив Івасик-козачок.

Виростав він серед нив,
Мову квітів розумів,
Мову риби і звірини,
І найменшої пташини.

Він почув про Чародія,
Сів на коника — і в Київ!
Став на людному майдані
У блакитному жупані,
Стиснув шабельку свою
Й каже:
— Змія я заб'ю!

Правда, люди здивувались,
Навіть нишком посміялись...
Раптом звідти, де ліси,
Долетіли голоси:
— Ми готуємось в дорогу
Козачкові на підмогу!

Хто ж це мовить? Це з лісів
Хор пташиних голосів!

— Ми також! — із-під землі
Запищали муравлі.

— Гей, ми теж! — що мали сили
Раптом всі вовки завили!

Риба плеснула з Дніпра:
— Змія знищити пора!

З моря весь рибиний рід
Як гукне: — Йдемо в похід!

Чують люди дивний клекіт,
Дивляться: летять лелеки,
І шуліки, і орли —
Дзьоби-списи простягли!

Навіть мирні голуби,
Що на стріхах туркотіли,
Для такої боротьби
Піднялись і полетіли!

Збивши шапку набакир,
Крикнув заєць-командир:
— Хто злякався — на смітник!
Страх — поганий рятівник!

Вже завзяті комарі
Задзижчали угорі!

Тільки жабки унизу
Стерли лапками сльозу:

— Як же, бідним нам, на дні
Помагати у війні?

Так чи сяк воно було,
Але ворогу на зло —
Дикий звір і свійський звір
Довгожданий склали мир!
А на київськім майдані,
Де людей, як сто річок,
У блакитному жупані
Все те чує козачок
І говорить:
— Рідні друзі,
Всюди: в лісі, в полі, в лузі,
І на горах, і у морі,
І в небесному просторі,
Птахи, риби і звірята —
Ми звоюєм супостата!

Тільки ті, що всі встають,
Перемоги зазнають!

Я прохаю, щоб прислало
Кожне військо генерала,
І від наших спільних дій
Згине лютий Лиходій!

Генерали вмить прийшли,
Спільну раду утяли.

(Продовження буде)

Пояснення слів:
Осоружний — противний, ненависний.
Супостат — противник, ворог

КОЗАКИ І ЧОРНЕ МОРЕ

Ілюстрація М. Левицького

Запорізькі козаки почували себе на воді так само добре, як і верхи, на сідлі. І не диво: їх неприступна фортеця, Січ, стояла на Дніпрі. Кругом Січі розливалися незчисленними рукавами Дніпрові води, вилися степові річки, синіли озера і шуміли буйними лісами та очеретами підмоклі плавні Великого Лугу. А в Великому Лузі без човна козак, мов без ніг. Чи рибу ловити, чи на дичину полювати, чи кудинебудь у зимівник вибратися — скрізь треба човна.

У ті давні часи не було кращого шляху для мандрівки, як річка. Але й тут бували небезпеки, особливо, коли течія рвачка, неспокійна. А вже не абияким сміливцем і майстром-лоцманом мусів бути той, хто пускався пропливати Дніпровими порогами, де могутні піняві хвилі з громовим гуком перевалювалися через підводне каміння або розбивалися об велетенські скелі, що стирчали з води. Один необережний порух стерном — і навіки пропало судно разом з людьми в бездонних вирах! Добре вчив старий Дніпро відваги своїх синів-запорожців, то й не диво, що були вони не абиякими мореплавцями. Світами гомоніла слава про їх одчайдушні морські походи на турків і татар, що були в давнину найгрізнішими ворогами України.

Історія козацької фльоти така ж давня, як і Січі. Вже в половині XVI сторіччя засновник Січі Дмитро Байда-Вишневецький воював з турками-татарами на воді, намагаючись здобути вихід із Дніпра в Чорне море. А за гетьмана Самійла Кішки вже гуляла по морю козацька фльота, нападала на турецькі кораблі-ґалери, пустошила прибережні міста й замки та визволяла з неволі українських бранців.

У морський похід вибиралися запорожці на вузьких довгих човнах, що звалися „чайками". У чайці вміщалося 50-60 козаків з харчами й бойовими припасами; було ще й місце на кілька гарматок. Чайка порушувалася веслами, а коли був попутній вітер, то й парусом-вітрилом. У поході брало участь 200-400 чайок.

Тому, що при виході в море, над долішньою течією Дніпра або над Лиманом, стояли турецькі замки, запорожці пробиралися туди звичайно тихцем, уночі, і на ранок козацька фльотилія вже гойдалася на широкому морі.

Ось на обрії з'являється турецький корабель. Чайки зараз же розсіваються по морю і оточують його здалека. Отаман дає знак до нападу. З усіх сторін підпливають чайки, гримлять турецькі гармати, тріщать самопали — але вже запізно: козаки вдираються на корабель, визволяють прикованих до весел гребців-невільників і, згідно з воєнним правом, беруть здобич.

А ось турецьке приморське місто, заховане за камінними мурами фортеці. На базарі торгують купці не тільки всяким крамом, а й живими людьми-невільниками. Місто охороняють чорні жерла гармат, звернені на море. Із башт зорить сторожа, чи не видно ворога. Ні, всюди спокійно. Та настає ніч, під її заслоною козаки підпливають до берега і з усієї сили вдаряють на місто: розбивають брами, здобувають мури й башти, відмикають в'язниці й випускають бранців на волю.

Отак на степових берегах Чорного моря козаки громили Козлів, Аслан-Кермень, Варну, міста в гирлі Дунаю, а, бувало, перепливали море впоперек і руйнували Синопу та Трапезунт в Малій Азії. Часом заганялися чайками аж під саму столицю Туреччини, Істанбул-Царгород. Султан безсило лютував, дивлячись із своєї палати, як на тому боці Босфорської протоки горіли передмістя. Так відплачували козаки туркам і татарам за безнастанне плюндрування України. Б'ючи ворога, тим самим обороняли рідну землю.

Та не завжди морські походи козаків були щасливі. Відомо ж, воєнне щастя химерне. Часом буря розбивала й топила козацькі чайки. Бувало, турецька фльота робила у лимані засідку на козаків, коли вони верталися з моря у Дніпро. Тоді треба було пробиватись силою, не зважаючи на втрати. Інколи козаки витягали чайки на бе-

рег, переносили їх на плечах суходолом і, обминувши небезпечне місце, знов пускалися плисти. Чимало козаків уже більше не верталося з такого походу додому... Але геройська смерть не лякала завзятих борців. Через рік знову неслися в море козацькі чайки, і ворожі прибережні міста тремтіли на саму вістку про появу завзятих запорожців.

У морських походах відзначилися такі гетьмани, як Байда-Вишневецький, Самійло Кішка, Богдан Ружинський, Іван Підкова, Богдан Микошинський, але найбільшу славу придбав собі Петро Конашевич-Сагайдачний, що здобув місто Кафу в Криму і заганявся аж під Істанбул.

Морські походи козаків припинилися в половині XVII сторіччя, коли Україна почала довготривалу війну з Польщею.

Український нарід оспівав морські походи запорожців у прегарних думах: про Івана Богуславця, Самійла Кішку та Олексія Поповича.

М. Маморський

ДНІПРОВІ ПОРОГИ

(За народним переказом)

Як в Україні ще ріки ніякої не протікало, а були тільки Десна і Дніпро, то вони стали спорити, хто старший.

— Я старша! — сказала Десна.

— Ні, я! — на те Дніпро.

От, пішли вони в заклад: котре з них скоріше пробіжить до моря, то хай уже те буде старше.

Так Десна зараз вибрала собі дорогу низинами та й загрузла в болоті. А Дніпро, хоч побіг горами та бескеттями, таки попереду.

Бачить Десна, що не випередить Дніпра, так вона стала рвати каміння і гатить Дніпро, щоб самій раніш добігти. У дванадцятьох місцях гатила його, і поробилось там дванадцять порогів. І посередині чотири рази перегачувала.

А тоді ще каміння не було закляте, ще його Мати Божа не закляла. Камінь ріс до того часу, коли Христос жив на землі, а як Він умер, то каміння перестало рости.

От, де Ненаситецький поріг — там камінь виріс, дванадцятьма лавами лежить.

А звуться пороги так:

Перший — Кодацький, що коло Кодака, другий — Сурський, це не дуже великий, третій — Лоханський, четвертий — Звонецький, після Звонецького — Ненаситець.

Стирчить з води камінь Багатир. Колись багатирі камінням кидались через Дніпро, так камінь з полтавської сторони упав у воду. А як кинув багатир з другого берега, то той камінь упав аж на кручі. На тому камені і п'ять пальців знати.

Шостий поріг зветься Онук або Вовнига, сьомий — Будилів, далі Лишній і Вільний. Останній — Свистун. Є там і Гадюче або Вовче Горло — і справді у нього, як у горло йти. Річечка така, а так мотне судном, що в лоцмана неминуче люлька з зубів вирветься, а хто не вдержиться за бабайку, то так і полетить у воду...

Нижче порогів, перед Кічкасом, у праву руку забора, Розбійник зветься, її не видно під водою. Як лоцман добре цього не знає, то завжди пліт на ній потрощить.

Вище Свистуна — гора, а в ній Змієва нора. Змій туди вже не літає, та мало є сміливих узнати, яка вона. Один чоловік з Катеринослава найнявся туди подивитись. Спускали його в ту нору по мотузі. Так він сказав:

— Нора велика така, що можна возом обкрутитись — там кінська голова.

Так він, як доліз до неї, не став нічого тямити, і його витягли назад.

Гатити, перегачувати — робити гать, греблю, а також спиняти, здержувати воду.

Лоцман — провідник судна, взагалі людина, що добре знає небезпечні місця на морі чи річці і переводить через них судна.

Бабайка — велике весло, прикріплене до судна

Тепер порогів не видно, вони залиті водами великого озера, які обертають турбіни найбільшої в Україні Дніпровської гідроелектрівні. Прегарний опис Дніпрових порогів дав письменник А. Кащенко в повісті „Зруйноване гніздо".

Переказ про „Два камені багатирі" ви читали в „Веселці" за березнеь ц. р., стор. 14.

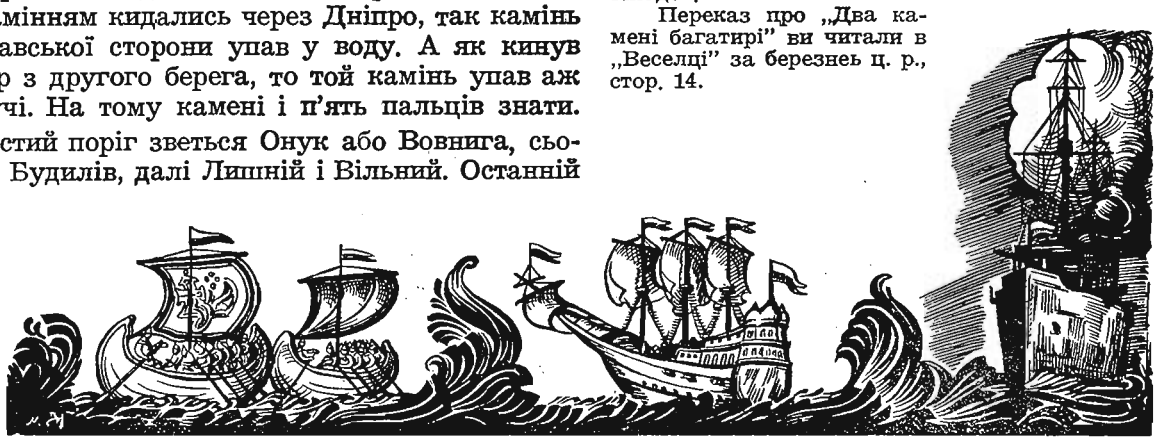

Оксана Керг

ЧАРІВНИЙ ГЛЕК

(Закінчення)

Ілюстрації Галини Мазепи

— Куди б мені летіти? — думав Данилко, вирваний з солодкого сну на річковому березі. Коли б не собака, був би добре відпочив, а так серед ночі страшно було Данилкові, хоч зорі світили, як тисячі тонюсіньких свічечок. Та незабаром розвиднілось, і Данилко, ширяючи в повітрі, побачив, як польовою дорогою біг підтюпцем вороний кінь, а на ньому сидів хлопець. Пролітаючи понад ними, Данилко завважив, що хлопець дуже подібний до Петруня. Може це й був Петруньо, бо, звівши очі до неба, щось кричав до Данилка. Але ж як міг зупинитись Данилко, коли в чистому полі не було за що вчепитись? Побачивши в далині, де лежало якесь село, високу ялицю, Данилко злинув на неї і рішив зачекати там на Петруня.

А Петруньо все їхав на південь і на південь. До гір було вже недалеко; перед хлопцем виринули верхи, зелені й виразні. Дорога йшла вгору, і Петруньо зліз з вороного, щоб не було важко коникові. Під горбом, ліворуч від дороги, лежало село Пістинь.

Було під вечір, коли Петро зайшов у село й, не розпитуючи нікого, почав розглядатись за Кошаковою хатою. Така дерев'яна хата, як її описала баба Черевайчиха, стояла під соснами. Всередині побачив хлопець ганчарський станок, але ж біля нього стояв не дід, а чорновусий леґінь і покурював люльку.

— Хіба запитати його про діда? — подумав Петруньо, але в цю мить леґінь згорбився, посивів, поморщився й сів втомлено на різьблений дзиґлик.

Петруньо догадався, що перед ним сидить дід Кошак, поклонився низенько й запитав:

— Це ви, дідусю, славний на всі Карпати ганчар Кошак.

— Я, синку! А чого тобі від мене треба?

Петруньо розказував, пощо приїхав, а тоді дід підвівся й став показувати всякий посуд. Чого там не було! І боклажки, і тарілки, миски і збанки, сулії й вази... Петруньо прикипів очима до глеків.

— А який це глек, діду, що молоко в ньому не скипається ,і вода, коли випити з нього, зцілює хворих? — запитав Петруньо, беручи в руки глек за глеком.

— Старий я вже, синку, не бачу добре! — опинався дід.

Аж тут кінь, що стояв на дорозі, заіржав голосно. Петруньо вибіг з хати і з того глека, що мав у руці, дав вороному напитись води. В цю ж мить коник перекинувся в хлопця, став обіймати Петруня й дякувати йому.

— Оце ж і він, чарівний глек! — упізнав дід. — Бери його, хлопче, й неси бабі Черевайчисі.

— А де ж це мій товариш Данилко? — згадав Петруньо. — Він десь недалеко відсіль кружляв.

— А ось і Данилко! — показав хлопець, що був конем, на високу ялицю.

На вершку тієї ялиці справді сидів Данилко.

— Злазь, злазь, Данилку, або ні — я тобі подам водиці в чарівному глеку! — вигукнув Петруньо і поліз на дерево. Тільки ковтнув тієї води Данилко, як покинули його всі чари, і він гепнув з високого дерева вниз у м'яку траву. Пролежав хвилину, а тоді подякував дідові, хлопцеві, а найбільше своєму любому Петруневі.

Була темна ніч, коли хлопці прийшли в своє село. Всі вже спали, одна лише Данилкова мама не спала і в її хаті горіло світло. Хлопці стали під вікном. Мати сиділа біля стола, зажурено підперши руками голову. Голова була сива-сива...

— Матусенько моя бідна! — не стримався Данилко і вбіг у хату. Дав мамі напитись води з чарівного глека, і її коса стала знову чорна. Всі раділи ,а тоді згадали бабу Черевайчиху і понесли їй глека.

— Рости великий, а не будь дикий! — сказала баба Черевайчиха і подякувала хлопцеві.

І понесла глека в хату, засунула двері на засув, стала посередині й заридала. Але почув її плач тільки той хлопець, що був конем. Прощаючись з Данилком і Петрунем, він сказав:

— Гірко заплакала баба, замкнувшись у хаті. Колись, коли її чари мали силу, вона реготала, а тепер ті чари розвіялись. Бувайте здорові, я поспішаю до матері.

дзиґлик — невеликий стільчик.

СПІВАКИ

Ілюстрація Е. Козака

Сизий півень-задерика
День і ніч все кукуріка,
Стане грізно на тинку
Та й гука: „Ку-ку-рі-ку!"

Біла курочка сокоче,
Біля нього стати хоче
Й тягне шию отак-о,
Щоб співати: „Ко-ко-ко!"

А курчата біля квочки,
Як малюсінькі грибочки,
Щоб завчити добре спів,
Розкричались: „Ців-ців-ців!"

Пес Кудлатий із-за буди
Їм гарчить: „А тихо буде?
Хто співати дозволяв?
Замовчати! Гав! гав! гав!"

К. Перелісна

ЗАЄЦЬ І ЧЕРЕПАХА

Заєць насміхався з черепахи, що вона дуже повільна й незграбна. Тоді черепаха викликала його на перегони. Заєць згодився на це, як на жарт. За суддю вибрали лисицю.

Змагання почалося, і заєць, звичайно, дуже швидко залишив черепаху позад себе.

Напівдорозі заєць зупинився погризти трохи трави, а потім приліг і заснув.

Тим часом черепаха посувалася собі вперед, прямуючи до мети.

Який же заєць був здивований, коли, прокинувшись, черепахи не побачив! Тоді кинувся він бігти якнайшвидше, але, коли добіг до умовленого місця, черепаха була вже там і чекала на нього.

Черепаха виграла у перегонах. Повільно, але впевнено досягла вона мети.

Подав *М. Щ.*

Питання: Чого навчає нас це оповідання?

Іван Волянський

НАДІЙКА

Ілюстрація В. Залуцького

Мала Надійка сиділа за столом і оглядала альбом із світлинами. Ось світлина бабусі, дідуня... Ось татко й матуся, ще дуже молоді, і багато інших. А це що? Татко в якомусь однострої — короткі штанці, на шиї хустка і дивний капелюх на голові. Узяла альбом і побігла у сусідню кімнату, де сидів батько.

— Таточку, що це за однострій у вас? — спитала, показуючи на світлину.

— Це, доню, з пластової прогулянки.

І батько почав розповідати Наді про Пласт.

— Таточку, я теж хочу бути пластункою!

— Добре, доню, це тішить мене. Але тепер* вороги забороняють Пласт, тому я сам буду вчити тебе новацького закону.

Надійка стала серцем новачкою і чекала тільки хвилини, коли зможе одягнути однострій. Чекала, а час минав...

Почалася війна. Прийшло німецьке військо, а потім большевики. Надійка все ще мріяла про пластовий однострій.

Від деякого часу вона стала помічати, що до тата пізно ввечері приходили якісь люди. Батько водить їх до своєї кімнати, і вони там про щось довго розмовляли, заслонивши вікна.

Одного ранку до хати вдерлися большевики й почали розпитувати про якихось партизанів, що ходять ночами.

— Нічого не знаю, — відповів батько. — У нас нікого не було.

Большевики пішли. Надійка цього всього не розуміла. Вона рішила спитатися батька.

— Тату, та ж до нас приходили якісь люди!?

— Цить, доню! Нікому про це не говори! Якщо ти бачила, то я тоді розкажу, але ти мовчатимеш.

— Татку, я пластунка і слова додержу!

Батько усміхнувся і погладив доню по голові.

— Надю, ти сама бачиш, як вороги мучать наших людей, забирають їх у тюрму або вивозять у Сибір на каторгу. Чи можна на це спокійно дивитися? Ні, ніколи! Отож, українці вирішили оборонятись. Молоді й старі, чоловіки й жінки збираються в лісах і стягають зброю, щоб не дати ворогам безкарно господарювати на нашій землі. Їх багато, треба їм провідника. І знаєш, хто ним став? Мій друг Роман. Ось глянь: на цій світлині наш пластовий гурток „Чорноморці", а посередині — він. Ті люди, що до нас приходили — повстанці.

Того вечора Надійка довго не спала, думала про українських повстанців та про їхнього провідника.

— Чи побачу я колинебудь його? — питала

***

Від того часу минуло кілька тижнів.

Надійка сиділа й читала. Увійшов зажурений батько.

— Татку, що сталося?

— Надю, сьогодні ввечері має прийти до нас провідник повстанців, але я дізнався, що большевики таємно пильнують нашу хату. Треба дати йому про це знати!

— Я піду! — сказала Надя. — На мене ніхто не буде зважати.

— Доню, ти? — батько поцілував її в чоло. — Іди, але будь обережна!

Він розповів їй, куди йти.

Надя взяла кошичок і вийшла. З-за сусіднього дому ніби припадково виглянув большевик.

— Куди йдеш?

— Недалеко. Там під лісом, ростуть ягоди. Іду назбирати — мама вареників зварять.

Пішла. Спочатку йшла полем, а як вступила в ліс, оглянулася. Ніхто за нею не йшов. У лісі звернула стежкою праворуч. Батько так казав. Трохи боязко самій у лісі... Але ні, вона не сама, тут є наші повстанці. Ось стоїть один, в однострої, з рушницею в руці... Біля нього другий.

— Доню, ти певно заблудила! — сказав повстанець. — Ходи, я відведу тебе на край лісу.

— Ні, ні, я не заблудила. Я просто сюди йшла. Батько казав.

— А до кого?

— До вашого провідника, до того, що всіма повстанцями командує.

— О, коли так, то ходи, доню! — весело відізвався повстанець і звернувся до свого товариша. — Ти, друже Громенко, залишися тут!

Пішли у глибину лісу. Надя зацікавлено розглядалася. Як багато тут повстанців! Ось і землянка. Увійшли.

— Друже командире! — звернувся вартовий до повстанця, що сидів за столиком і дивився на якісь мапи. — Ця дівчинка до вас!

— Так, це той, що на світлині! — подумала Надя.

— Ти, доню, до мене? Що доброго принесла? — запитав командир.

— Пане, добре, що я вас знайшла... Не приходьте до нас сьогодні ввечері! Большевики обставили хату. Можуть вас зловити... Хто ж тоді буде повстанцями керувати?

Командир посадив Надю на коліна і пригорнув до себе.

— Дякую тобі, доню! І в мене була донька Маруся. Большевики забрали... — сумно сказав він.

— Не сумуйте, — відповіла Надя. — Ви з повстанцями проженете большевиків і знайдете свою доню.

— Дай Боже, щоб твої слова скоро сповнились! — зідхнув командир.

Другого дня повстанці наскочили на большевиків і розгромили їх. Сам командир відпровадив Надю додому і, вітаючись із батьком, сказав:

— Відважну доню маєш!

Того вечора перед сном Надійка довго-довго молилась: за батька, за матір і за всіх, а окремо за вояків Української Повстанської Армії і їхнього командира, генерала Тараса Чупринку-Шухевича, що бувши пластуном-чорноморцем, ще звався Шухом.

— Боже, дай, щоб Маруся до нього скоро вернулася! — закінчила вона.

---

* Це було перед другою світовою війною, коли польська влада розв'язала Пласт у Галичині.

З постаттю генерала Тараса Чупринки — Романа Шухевича читачі зустрілися в оповіданні „Михайлик", що друкувалося в „Веселці".

З дитячого життя

МУЗИЧНА ШКОЛА В МЕЛЬБУРНІ

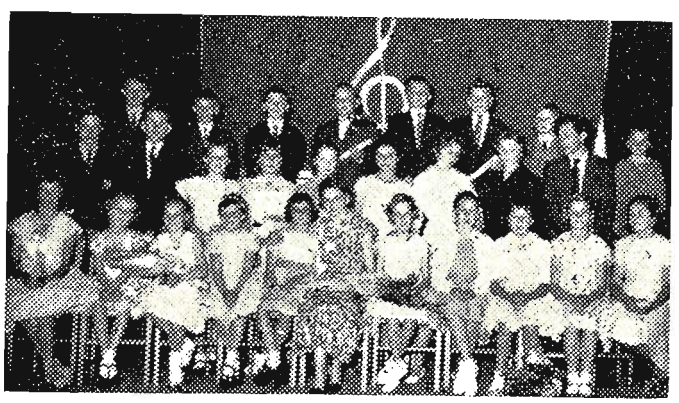

Нещодавно Музична Школа Оксани Тарнавської у Мельбурні (Австралія) дала концерт. Школа має понад 30 учнів. Майже всі вони навчаються також на курсах українознавства. На світлині учні школи із своєю вчителькою.

Діти! Зберігайте окремі числа „Веселки" й складайте їх у річник. Оправлені в одну книгу числа журналу будуть прикрасою Вашої бібліотеки.

ЗАКІНЧЕННЯ ШКІЛЬНОГО РОКУ В РІДНІЙ ШКОЛІ В НЮПОРТІ (АВСТРАЛІЯ)

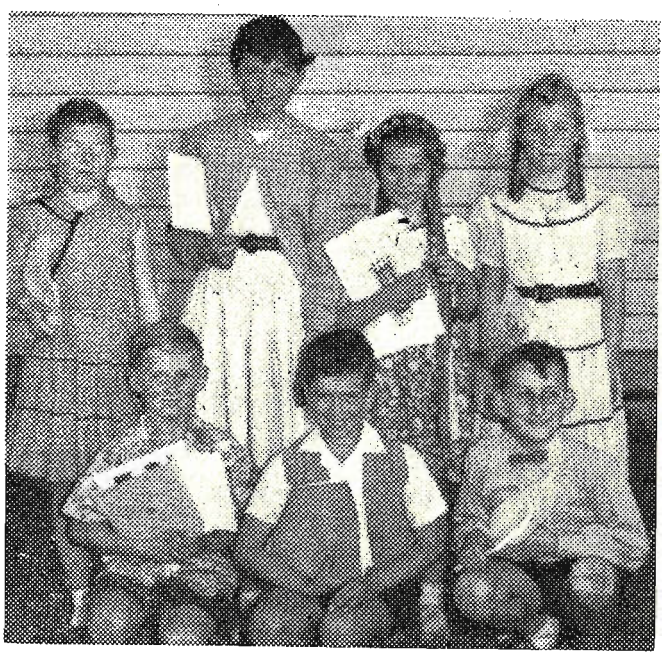

У половині грудня м. р. в Нюпортській Рідній Школі (Австралія) відбулося закінчення шкільного року. Найкращі учні отримали похвальні грамоти й книжкові нагороди.

На світлині відзначені учні (в першому ряді зліва направо): Славко Кметко, Юрко Бобурка, Юрко Хом'як. Стоять (зліва направо): Ірина Мандрик, Надія Хом'як, Ірина Буштедт, Марія Слободян.

Ганна Черінь

Ілюстрація Е. Козака

12. ВИБИРАЮ СОБІ ПОДРУГУ

В нашій клясі
Новина:
Дівчинка нова одна.
Всі ми ласі
На новинку,
Не даємо їй спочинку:
— Як тебе, новенька, звати?
Звідки ти? Чи маєш брата?
А сестер? А як багато?

Наша Неля, як завжди,
Крутиться туди-сюди:
— Будеш подруга мені!
Як ти, згідна? Так чи ні?

От така смішна ця Неля!
В голові її — пустеля!
Тільки стрінула людину,
Вже й запрошує в гостину.

Я з порадою матусі
Вже навчилась, як належно
Добирати добрих друзів:
Небагато й обережно.

В товаристві — жарти й сміх.
Тож привітна й я до всіх,
Але подругу, на ділі,
Не міняла б щонеділі.
Є свої в нас таємниці —
Глибоченні, як криниці!
Як розкажеш їх десятку,
Скрізь про те почують згадку.

Бідні діти є й багаті.
Та не робить те різниці,
Чи цяцьок у них у хаті
Так багато, як в крамниці,
Чи зробили самотужки
Літачок чи хатку з карт.
Від розумної подружки
І цього навчитись варт.

Подругу я хочу жваву
І уважну, як сестриця,
Щоб, прийшовши на забаву,
Можна ще й добра навчиться.

Бо колись одне дівчисько,
Що живе від нас тут близько,
Закрутило кепську штуку
Й дало нам таку науку:
Щоб ми, вибігши з-за брами,
Обійняли стрічну даму,
Мало з ніг її не збили,
Галас, як на ґвалт, зчинили,
А тоді перепросили:
„Вибачте, що вас злякали,
Здалеку ми не пізнали,
Думали, що ви — тітуся,
(Якщо старша, то „бабуся").

Дехто сердивсь, дехто в сміх,
Ми скакали, як сороки,
Й доскакались до мороки,
А від того гуку й крику

Прикрість мали превелику,
Бо одна бабуся сива
Так злякалась, аж присіла . . .
В неї серце заболіло,
Аж обличчя побіліло!
Ми сміятись перестали,
Вибачились, потішали
І принесли їй напиться
Склянку свіжої водиці.
Та бабуся, добра й мила,

Нам цю витівку простила
І пішла собі додому...
Та в той вечір вже нікому
Не були на думці жарти.
Отже, все вважати варто!

Я ту дівчинку з тих пір
Не пускаю навіть в двір!
Як з недобрим поведешся,
То добра не наберешся.
Часом вигадка дурна
Через те лиш, що смішна,
Спершу здасться знаменита.
А таке виходить з того,
Що лиш скажеш — Слава Богу,
Що не трапилось мені те!
З друзями такими краще,
Що росте з них щось путяще,
Що не лаються ніколи,
Що ідуть у вищі школи.
В них хвилина на пусте,
А на користь йде година —
Все з них квітка виросте,
А не дика бур'янина.

Мусить подруга приблизно
Бути рівною мені:
Буде це обом корисно
У забавах і в знанні.
Хочу, щоб нам жити в згоді,
Помагати при негоді,
Разом плакати й радіти,
Щоб дружили й наші діти
І щоб навіть наші внучки
Теж трималися за ручки.

13. КОЗАК ДЖІМ

У нас, в американській школі,
Вже українців є доволі,
Бо всі близенько мають хати.
Не легко, правда, розпізнати,
Хто із тутешніх — хто земляк.
Ну, як же розпізнаєш, як?
Юрки, Юхими та Івани
Тут стали Джорджі, Джіми, Джани.
Яринка стала тут Айрін,
Маланка — Моллі, сміх один!

Я з Джімом вчусь уже два роки.
Між партами всього два кроки,
Й не мала досі я уяви,
Що рід його іде з Полтави.

І лиш, як кілька „тат і мам"
Раз викликав директор сам,
Щоб пожалітися на збитки,
Що наробили їхні дітки,
То, я крутнувшись під дверима,
Побачила матусю Джіма.

Вона в Франкові роковини
Читала вірш про Україну:
Про чарівну її природу,
Про добрість нашого народу,
Про нещасливу нашу долю
Та боротьбу за правду й волю.

Та мама Джімова — артистка,
Але синок, як в горлі кістка:
Усе дарма йому й байдуже,
Щодня нову дурницю струже.

Я чула, як одна із мам
Сказала так: — Послухай, сину,
Березової каші дам,
Як будеш шкодить безупину!
Я думаю, що й Джіму слід
Такої кашки на обід,
Щоб ці покинув теревені,
Щоб добрий з нього був козак.

Я чула пісню раз на сцені
І я собі співаю так:
„З Івана я зробився Джан,
Що й мама рідна не впізнає".

Цю пісню я співала Джіму,
Коли іще в минулу зиму
Приходила до нього в гості.
І Джім сміявсь, зовсім без злости.
Його удома вся сім'я
Теж кличе „Ясик" на ім'я.
По-українськи він читає,
Говорить, пише і співає,
Але, на жаль, коли він в школі,
Йому бракує сили волі.
У школі він — нечемний Джім,
Такі ж нечемні дружать з ним.

Проте, його я знаю маму —
Вона навчить його добра.
Вже він в Суботній Школі з нами,
Він тут науки набира!
Не прийде зміна ця відразу,
На всяку справу треба часу.

Але я вірю: Ясик — Джім
В душі залишиться своїм.

Парта — шкільна лавка

ВІДНОВЛЯЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА „ВЕСЕЛКУ"!
ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

КУРКА ТА ЯСТРУБ

Башкирська народна казка

Ілюстрації Катерини Антонович

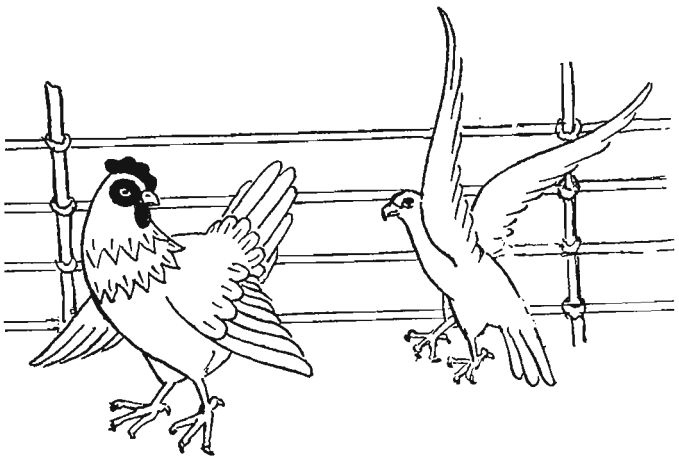

Приятелювали курка і півень з яструбом. Яструб часто прилітав до них в гостину і розповідав, як приємно літати високо в небі. І ось курка теж захотіла літати, але вище плоту на своїх крилах ніяк не могла підлетіти. Почав її яструб учити літати.

У яструба було на шиї гарне намисто, а на голові — гребінець. Півень зазіхав на гребінець і намисто. Він заздрив яструбові:

— Ох, якби мені їх мати! Гребінця взяв би собі, а намисто віддав би курці.

Одного разу прилетів яструб до курки й півня. Вони нагодували його дурманом*, і він знепритомнів. Півень забрав у яструба намисто і гребінець, намисто віддав курці, а гребінця взяв собі. Відомо, що півень любить чванитись. Настромив гребінця на голову і пішов по сусідах.

Очуняв яструб після дурману і бачить: нема в нього гребінця на голові, нема намиста на шиї. Що робити?

— Віддай намисто! — вимагає яструб у курки.

Не віддала курка намиста — дуже воно їй подобалось. Почали вони сперечатись і лаятись. Яструб розгнівався і хотів кігтями зірвати намисто з курчиної шиї, але нитка розірвалась і перлини розсипались.

— Це вже кінець нашій приязні! Цього я тобі ніколи не забуду! Ти ще згадаєш мене, але буде запізно! — сказав яструб і полетів геть.

Так і не навчилась курка літати. І до цього часу кури можуть підлітати лише на паркан чи на пліт.

Минуло багато часу. Яструб більше не з'являвся.

Курка висиділа курчат. От якось ясного сонячного дня повела їх курка на двір. Враз помітила високо в небі яструба.

— Летить мій старий приятель. Мабуть, уже забув про намисто, — зраділа курка.

Але яструб не забув і летів не для того, щоб відновити стару приязнь. Побачивши курку з курчатами, він каменем упав на землю, схопив кігтями одно курчатко і полетів із ним. Так він почав відплачуватись курці й півневі за намисто та гребінець. Зажурилась курка, а яструб не давав їй спокою і щороку забирав її курчат.

Не знала курка, як позбутися біди.

— Відшукаю, — каже, — розсипані перли й віддам яструбові.

І почала з півнем та курчатами порпатись у смітті. Порпалася, шукала, але не могла знайти ні одної перлини. Одного разу півень натрапив був на перлину, але не звернув на неї уваги. Хіба півневі до перлини, коли такий гарний гребінь прикрашає його голову?

Отак кури й досі порпаються в смітті, все шукають перлин від намиста. Шукають, шукають, але не знаходять . . .

Переказала *Катерина Антонович*

дурман або німиця — зілля, від якого можна знепритомніти.

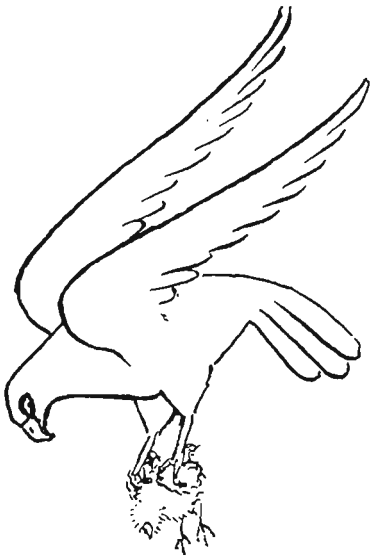

Авторів і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці", в відділі „Що читати?", просимо надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки".

ЧАП-ЧАЛАП

Попри диндри, олеандри
Чап-Чалап ішов на мандри.
Дві зустрінув Козі-Розі:
Міх тяжкий везли на возі.

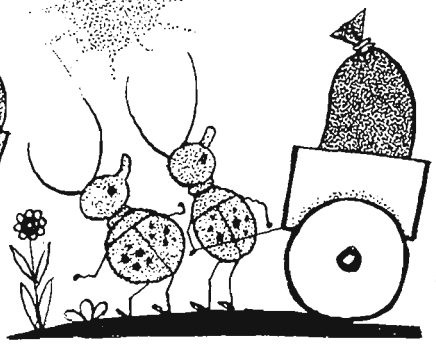

— Мосці шляхта, принципали,
Що у міх ви зав'язали?
Чи він повен хіху-сміху,
Галалайкам на потіху?

— Чи до міха, милий Боже,
Гріх ви зав'язали може?
Відізвались Козі-Розі:
— Міх знайшли ми при дорозі.

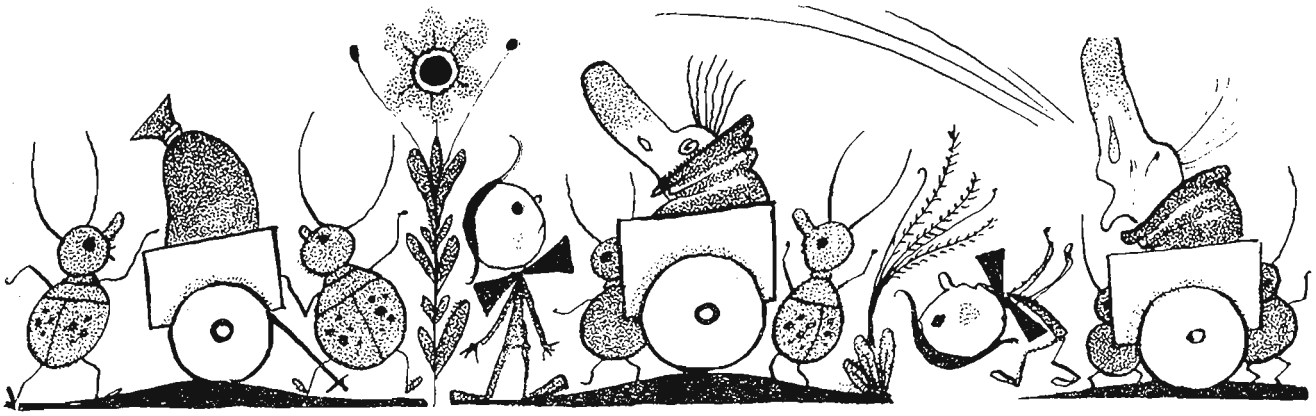

— А в міху що, всередині,
Гарбузи є там чи дині,
Зараз теє будем знати,
Міх лиш треба розв'язати.

Скоро розв'язали міх,
А у ньому — хто? Гап-Чіх.
Той, що ніс мав все червоний
І подібний до канони.

Дивні мав він міни-фохи.
Носом покрутивши трохи,
Як повітря нюхнув — пахнув,
То як пчіхнув, як бабахнув!

Аж пішов по полі гомін,
Понад хату, понад комин,
Понад ліс і понад гори,
Понад ріки, понад море, —

Ген аж в царство, де на троні
Цар Бон Тон сидів в короні.
Цар від гомону проснувся, —
„На здоров'я!" — відгукнувся.

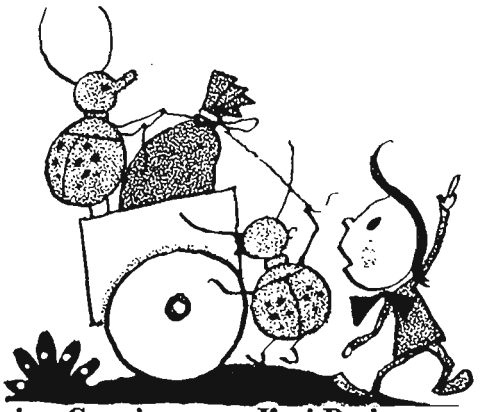

Спам'ятались Козі-Розі
І Гап-Чіха, що на возі,
Зав'язали знов до міха,
В товаристві щоб не пчіхав.

(Написав і нарисував Е. Козак)

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Story by R. ZAWADOWYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustrations by: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

РОЗДІЛ II: НЕПОЧАТА СИЛА
PART II: THE BUDDING STRENGTH

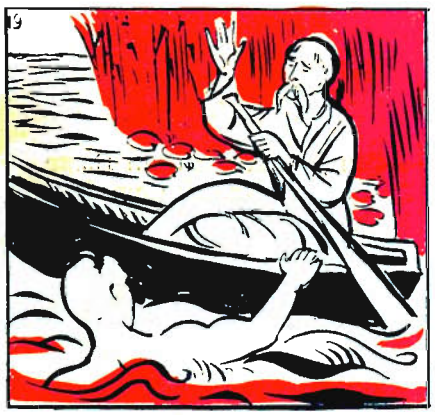

Збудилося плесо, і біля самого човна виринула голова козака.

The water swirled and out of it there emerged at the boatside the head of a Kozak.

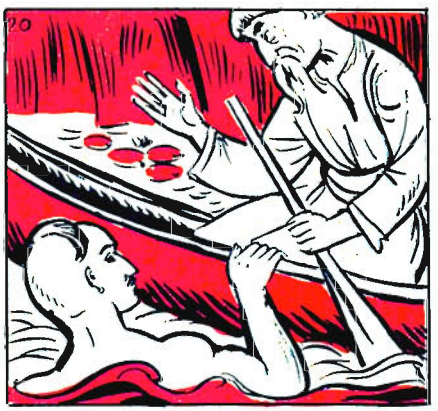

— Дайте, діду, в щонебудь одягнутись і приймайте на службу!

"Give me something to wear, Old Man, and take me into your service!"

— Сам Бог помагача посилає! — зрадів дід і повернув човен до берега.

"The Lord Himself has sent me a helper!"—said the Old Man rejoicing, and turned his boat toward the shore.

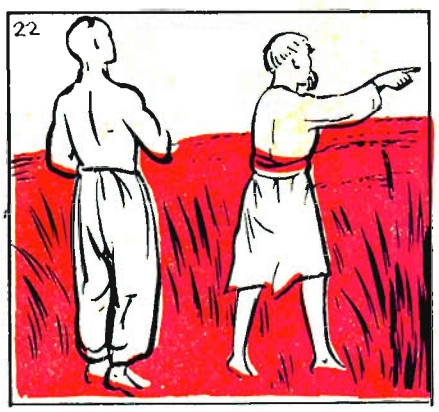

— Скажеш потім, хто ти, а тепер підемо татарву відбивати!

"Later you will tell me who you are, but right now let us go and repel the Tatars!"

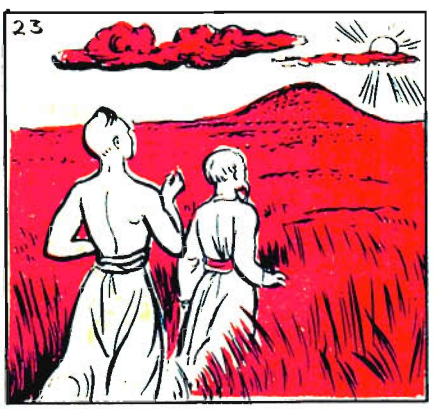

— Гаразд! — згодився козак, і пішли вони навпоперек степами.

"Good!"—agreed the Kozak and they strode across the steppes.

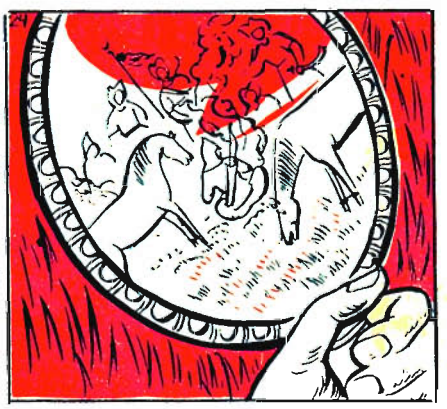

Дід добув з-за пазухи чарівне дзеркало, глянув і сказав: — Татари над Чорним болотом на нічліг стали!

The Old Man took out the magic mirror from his robe, gazed into it and said: "The Tatars are camping for the night on the shores of the Black Mud."

(Продовження буде)

(To be continued)